

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil student: Vojtěch Štěpánek

Název práce: Němci v Horní Plané a jejich vysídlení 1938-1946. FSV UK, Praha 2021

Oponoval: prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE:

Předložená bakalářská práce se zabývá vývojem obce Horní Planá v letech 1938-1946 „na pozadí dějin druhé světové války“. Klade si dvě výzkumné otázky: Jednak jak na podzim 1938 proběhl přechod obce pod Německou říši a jak tato událost pozměnila fungování obce a jednak „jaké aspekty doprovázely rok 1945“ a jak ovlivnily následný odsun Němců z Horní Plané a okolí. (11)

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ:

Práce je samostatným, původním příspěvkem, což je její velký klad. Nehledě na využití některých standardních studií ke kontextu česko-německých vztahů ve sledovaném období (Zimmermann, Arburg / Staněk, Richter) a spíše zřejmě pro praktické účely určených regionálně historických titulů autor ke zpracování svého tématu využil především obecní kroniky, které se dochovaly z let 1938-1945 a 1945-1967. Pracoval rovněž s orálně historickými dokumenty, které dohledal zejména ve sbírkách Böhmerwaldbund Österreich nebo Paměti národa. Škoda jen, že se nepokusil více přiblížit osoby kronikářů; zejména v klíčovém období roku 1945, pro které by bylo jistě zajímavé vědět, kdo se ujal vedení kroniky po konci války.

Problematickým aspektem práce je formulace cíle. V úvodu autor hovoří o „fungování“ obce, ale rozhodně nepředkládá nějakou správně historickou studii, kromě „administrativních změn“ poměrně podrobně líčí situaci ve městě a postojе jejího obyvatelstva v době připojení k Říši v září / říjnu 1938 a dotýká se také hospodářských souvislostí. Pod poněkud záhadným názvem „transformace kulturního obrazu“ přibližuje kulturní politiku a propagandu nacistického režimu v podmínkách sudetoněmeckého maloměsta. Podobně je čtenář postaven před problém, co si má představit pod „aspekty, které doprovázely rok 1945“ a které měly vliv na zásadní událost v historii obce - na vysídlení jejího německého obyvatelstva.

Metodologicky se jeví jako problematická i přílišná závislost na ústředním zdroji, kterým jsou obecní kroniky. Autor vcelku dokáže zasadit jevy, které kronikáři zmínili, do širšího historického kontextu. Jenže z obrazu vypadávají aspekty, o nichž se kronikáři nezmínili, protože třeba z důvodů konformity nechtěli nebo nemohli - přece jen nebylo možné napsat v obecní kronice otevřeně to, co si o některých věcech případně mysleli. Zejména kroniky z válečného období poskytují značně specifický obraz reality a každodennosti, který do úplnosti či do „skutečnosti“ má v té či oné míře dosti daleko.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Práce je strukturována chronologicky. Je sympatické, že autor se nedržel konce války jako zásadního zlomu - přítomnost americké armády ostatně způsobila, že přechod od válečných k mírovým podmínkám nebyl z perspektivy německého obyvatelstva zpočátku tak náhlý jako v jiných částech Československa. Práce je jako celek napsána kultivovaným jazykem, i když na některých formulacích se čtenář poněkud „zadrhne“ (např. „Nelze tedy přesně určit, z jakého národnostního poměru se pochod skládal“ - 33), a lze ji označit za docela čtivou. Nejistil jsem žádné prohřešky proti etice vědecké práce, zdroje jsou korektně citovány, i když formát, který autor používá při prvním citování, není právě obvyklý. Nestandardně je vystavěn seznam pramenů a literatury, v němž autor sekundární literaturu řadí podle křestního jména autora (naštěstí křestní jméno používá i ve zkráceném bibliografickém záznamu v poznámkách). Ovšem také se mu podařilo jméno a příjmení autora přehodit (např. Staněk Tomáš).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE:

Celkový dojem z práce je smíšený. Na jednu stranu autor předložil v řadě ohledů originální příspěvek o vývoji v konkrétní lokalitě, kterých v naší historické literatuře stále ještě není dostatek. Přináší řadu zajímavých faktů a reflexí o událostech v lokalitě, která je z hlediska událostí jara a léta 1945 specifická tím, že se nacházela v zóně

rozmístění amerických vojsk. Na druhou stranu zůstal přes snahu o zasazení do nadřazeného historického kontextu poplatný perspektivě svých kronikářů (případně pamětníků), i když obraz každodennosti viděný současníky evidentně nebyl jeho výzkumným cílem. Ten je, jak již bylo řečeno, formulován značně nejasně a řada čtenářů může mít za to, že v závěru není na výzkumné otázky dána explicitní odpověď.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

- Autor by se mohl pokusit o jasnější formulování obou výzkumných otázek a odpovědí na ně.
- V kapitole o 3.1. (Přístup a klasifikace obyvatelstva - ostatně, co to znamená „přístup“?) se autor výlučně věnuje problému osob, které měly rakouské občanství či určitou šanci je získat. Vůbec nezmiňuje jiné kategorie, které byly v té době důležité a znamenaly lepší osud či snad i záchranu před vysídlením, a sice sudetoněmečtí antifašisté, tzv. specialisté či příslušníci smíšených manželství. Lze na základě jeho pramenů k nim něco říci?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

Práce splňuje nároky kladené na IMS FSV UK na kvalifikační práci tohoto druhu, doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **C**.

9.6.2021

Podpis: